

מתורתו של צדיק אביך יעקב

משנתו של מרן רבי יעקב אביחצירא זי"ע | על דרך הפשט לקט דרושים ומאמרים, בבואור פשט מצוות התורה וענייני עבודת השי"ת שגלקטו מכל ספריו הק'

פרשת יתרו ה'תשפ"א

בזכות קדושת ישראל ואחדותם זכו לתורה

ויסעו מרפידים ויבאו מדבר סיני ויחננו במדבר ויחן שם ישראל נגד ה' ומשה עלה אל האלהים ויקרא אליו ה' מן ההר לאמר כה תאמר לבית יעקב ותגיד לבני ישראל (שמות יט ב-ג). אפשר לומר, דרבנותנו זכרונם לברכה (סנהדרין קו.) דרשו על פסוק (שמות יז ח) 'ויבא עמלק וילחם עם ישראל ברפידים', שרפו ידיהם מן התורה, לפיכך נתגרה בהם עמלק. ועכשו שנתקדשו להר סיני ורצו לקבל התורה, הסירו רפיון ידים וקבלו עליהם לקבל התורה ולשמרה בזריזות, ונתקדשו ונתטהרו ונעשו אהובים זה לזה בלב אחד כאיש אחד. ומצד קדשתם וטהרתם ואחדותם זכה משה שעלה אל האלהים, דזכות ישראל היא שהשלימה למשה מעלתו, וכמו שמצינו בתלמוד (סנהדרין יא.) ש'יצאה בת קול ואמרה יש אחד כאן שראוי שתשרה עליו שכונה כמשה אלא שאין דורו ראוי לכך. מכאן ראיה שזכות הדור היא שמסיעת לשלמות גדול הדור. והנה מצינו שהאבות נקראים 'הרים', וישראל, עכשו שנתקדשו באחדות אחת, נקראו כלם בשם 'הר אחד':

עזבו את הרפיון בתורה והתאחדו

וזהו שאמר ויסעו מרפידים, דהינו, נסעו מרפיון ידים שהיה בהם בתחלה, עכשו הסירו רפיון ידים ובאו למדבר סיני בזריזות, לקבל התורה ולשמרה בזריזות. ויחן שם ישראל, נעשו בלב אחד כאיש אחד, כמו שדרשו רבותינו זכרונם לברכה (מכילתא מס' דבחדש א.) נגד ה', לרמוז דכמו שחר סיני גוף אחד, גם הם נעשו הר אחד, גוף אחד וקדשה אחת ואחדות אחת, וזהו נגד ה':

אחד שיזכו לשלימות קבלו את התורה

ומשה עלה אל האלהים ויקרא אליו ה' מן ההר לאמר, ה' הם ישראל כמו שאמרנו. ועוד נמי, ה' במלוי כזה: ה"י ה"י ר"ש עם הכולל גימטריא 'ישראל'. וזהו ויקרא אליו ה' מן ההר, דהינו, זאת המעלה שבאה לך מסבת ההר, שהם ישראל. ועכשו הכל מתקן, העם מתקנים והמנהיג מתקן, גם אני איני מונע השפיעתי מהם, לפיכך כה תאמר לבית יעקב ותגיד לבני ישראל:

(פיתוחי חותם פרשת יתרו)

תכלית יציאת מצרים כדי שיקיימו את כל המצוות

אתם ראיתם אשר עשיתי למצרים ואשא אתכם על כנפי נשרים ואבא אתכם אלי. ועתה אם שמוע תשמעו בקלי ושמרתם את בריתי והייתם לי סגלה מכל העמים כי לי כל הארץ. ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש (שמות יד-טו). אפשר לרמוז דכאן בא להורות לישראל המצוות שהם חובה להכשר ותקון גופם, שיהיו זהירים בהם, והם: המילה לשמונה ימים, וציצית, ותפלין, ושמירת שבת, ועשית סכה, ונטילת לולב. וזהו הרמז אתם ראיתם אשר עשיתי למצרים כל האותות והמופתים והוצאתי אתכם, וצריך שתדעו כל החרדה הזאת שחרדתי עליכם למה, הוא מפני שתהיו מקיימים מצוותי, וזהו ואשא אתכם על כנפי נשרים, נשרים גימטריא 'ציצית', דהינו, גאלתי אתכם בשביל שתעשו ציצית על כנפי בגדיכם, וזהו על כנפי נשרים, דהינו, בשביל שתעשו ציצית בכנפי בגדיכם. ואבא אתכם אלי, אתכם אלי גימטריא עם שני כוללים 'טוטפת'. ועתה אם שמוע תשמעו בקלי, ראשי תבות 'שבת'. ושמרתם את בריתי, היא ברית מילה. והייתם לי סגלה, היא שיהיו עוסקים בתורה. עוד, 'סגלה' רומזת על נטילת לולב ועל עשית הסכה. ועקר כל המצוות כדי שתדעו שאני אדון הכל ותקבלו צואתי על כל דבר ודבר, ותכירו כי לי כל הארץ: (פיתוחי חותם פרשת יתרו)

לפני קיום המצוות צריך להתרחק מכל חטא

ואתם תהיו לי, ממלכת כהנים וגוי קדוש (שמות יד-טו). מה שאמר ואתם תהיו לי ממלכת כהנים, בא להורות שעקר קיום מצוות ועסק התורה בעיני שיהיה הגוף העושה המצוות ועוסק בתורה טהור ונקי מעון, כמו שנאמר (תהלים לד טו) 'סור מרע ועשה טוב'. וזהו הכלל הגדול, דאי לאו הכי שוא שקד שומר לשמר מצוות ותורה, שהרי הוא בונה מצד זה וסותר מצד זה. לפיכך בא להזהירם בלשון הזה ואתם, כלומר, אתם מצד עצמכם צריכים להיות הגוף שלכם מתקן כראוי בקדשה ובטהרה כדי שיחולו המצוות עליו, והוא שתהיו לו ממלכת כהנים, דהינו טהורים כמו הכהנים, ותהיו גוי קדוש, ואז יאתה לכם קיום המצוות והתורה:

(פיתוחי חותם פרשת יתרו)

האם מחויב אדם לחזור על הפתחים לזון את אביו ואת אמו

הירושלמי לחדש לנו שום דבר ב'מחונק'. כי אם כפי פרוש התוספות, זה לא אצטרך, כדפרשנו. אלא ודאי חדוש גמור אתא הירושלמי לאשמעינן במה שדריש 'מחונק' כמו 'מחונק', וזהו החדוש, דאי אמרינן 'מחונק', משמע דהממון קרוי של אדם, וכשמכבד אדם להקדוש ברוך הוא בממונו, יש לו טיבותא ושכר כמו שמכבד לאביו ואמו בממונו, וקא משבח קרא לאדם כשמכבד להקדוש ברוך הוא בממון עצמו. אבל אי אמרינן מ'מחונק', דהיינו ממה שחננה, דשמעינן מינה תן להקדוש ברוך הוא משלו, דהיינו הממון שביד אדם של הקדוש ברוך הוא הוא, וכל מה שיתן להקדוש ברוך הוא לאו רבותא וטיבותא כל כך, כי כל מה שיתן להקדוש ברוך הוא ומכבד אותו, משל הקדוש ברוך הוא הוא:

והנפקותא שיש בזה היא זו, והוא דלפי פרוש התוספות, העדיפותא שיש לאב ואם על הקדוש ברוך הוא היא בצד אחד דוקא, היכא דאין לו, דלגבי אב ואם חייב לחזור על הפתחים ולכבדם, ולגבי הקדוש ברוך הוא אינו חייב. אבל היכא שיש לו, מכל מקום אב ואם והקדוש ברוך הוא שוים. לזה בא הירושלמי לומר, דאפלו היכא דאית ליה, כבוד אב ואם עדיף, והוא משום דגבי אב ואם ממון אדם שלו הוא, ואפלו הכי מחייב לתת אותו לאביו ולאמו. אבל גבי הקדוש ברוך הוא, אף אם אדם נתן לו, סוף סוף הממון של הקדוש ברוך הוא הוא. והעדיפותא של אב ואם היא, שאף על גב שהממון אינו שלהם רק של הבן, מכל מקום מחייב לתת משלו להם, לא כן גבי הקדוש ברוך הוא לא נתן לו האדם כלום רק משל הקדוש ברוך הוא נתן לו: זהו פונת מהרש"א בדברי הירושלמי, דלפרוש 'מחונק' משמע, דגם גבי הקדוש ברוך הוא הממון קרוי של אדם, אבל השתא דאמרינן מ'מחונק', דהיינו ממה שחננה, אם כן לגבי הקדוש ברוך הוא לא שייך רבותא כאב ואם, דגבי הקדוש ברוך הוא משלו נתן לו. והיינו דדקדק מהרש"א ואמר 'דהיינו כדאמרינן משלו תן לו', כלומר השתא דקרינן מ'מחונק' דשמעינן מינה דהממון של הקדוש ברוך הוא הוא, אם כן ליכא רבותא גבי הקדוש ברוך הוא כמו אב ואם, דגבי הקדוש ברוך הוא משלו נתן לו, כדאמרינן תן לו משלו. וזה בודאי פונת מהרש"א, דאי לא תימא הכי אמאי אצטרך למימר דהיינו כדאמרינן משלו תן לו, אלא ודאי כדפרשנו. דו"ק:

(לבונה זכה פרשת יתרו)

תנו רבנן נאמר כבוד את אביך ואת אמך (שמות כ"ב), ונאמר כבוד את ה' מחונק (משלי ג ט), השווה הכתוב כבוד אב ואם לכבוד המקום (קדושין ל.). תוספות: כבוד את ה' מחונק. בירושלמי (קדושין פ"א ה"ז) דרש 'מחונק' כמו 'מחונק', משמע שהקפיד הקדוש ברוך הוא על כבוד אב ואם יותר מכבודו, שבכבודו הוא אומר 'כבוד את ה' מחונק' דהיינו 'מחונק', דמשמע ממה שחננה, כלומר אם יש לו ממון חייב ואם לאו פטור, ובכבוד אב ואם נאמר 'כבוד את אביך ואת אמך', דמשמע בין שיש לו ממון ובין אין לו, והיכא דלית ליה, חייב לחזור על הפתחים לזון את אביו ואת אמו:

ביאור המהרש"א בירושלמי שבכבוד אב ואם חייב אף באין לו

כתב מהרש"א וזה לשונו: ולולי דברי התוספות היה נראה לפרש שהעדיפו המקום, ד'מחונק' משמע דלא בקש אלא אם נתן לך הקדוש ברוך הוא תן לו וכבד אותו, דהיינו כדאמרינן (אבות פ"ג מ"ז) משלו תן לו. אבל בכבוד אב ואם, אף אם אין לך תתן להם, דהיינו שצריך לחזור על הפתחים. עד כאן לשונו:

מה חידש המהרש"א

רבים תמהו, מה חדש מהרש"א על דברי התוספות, הלא הן הנהג דברי התוספות:

כוונת המהרש"א שעדיפות כבוד אב ואם ניכרת אף ביש לו

ונראה לעניות דעתי לפרש דדבר פשוט, בודאי חדוש יש בדברי מהרש"א מה שלא משמע כן מדברי התוספות. והוא, דהא בידן השתא לפרוש התוספות מלתא דפשיטא דמכבד את אביך משמע דבין יש לו ובין אין לו חייב לתן, דהא קרא סתמא כתיב, דלגבי הקדוש ברוך הוא כתיב 'כבוד את ה' מחונק', דהיינו ממונה, כדמשמע 'הו' בכל מקום, 'הו' ועשר בביתו' (תהלים קיב ג), 'בית והו' (משלי יט יד), וכיוצא:

ולפי זה תמה מהרש"א, כיון דעקר ילפותא דהירושלמי הוא משום דכתיב גבי כבוד המקום 'מחונק' ולגבי כבוד אב ואם לא כתיב 'מחונק' רק סתמא, אם כן מזה מוכח דגבי המקום אם יש לו ממון חייב ואם לאו פטור, וגבי אב ואם בין יש לו ובין אין לו חייב כיון דסתם כתיב. וכיון דהכי הוא, למה ליה להירושלמי לדרש 'מחונק' כמו 'מחונק', בלאו מ'מחונק' כפשוטה ילפינן האי דרשא, אי לא אתא

חידה שבועית: איזה דאיה מביא רבינו ממאמר חז"ל (סנהדרין יא.) "שיצאה בת קול ואמרה יש אחד כאן שראוי שתשרה עליו שכונה כמשה אלא שאין דודו ראוי לכך"? (נא לכתוב תשובה קצרה ומתומצתת!).
פתרונות יש לשלוח עד יום שלישי הקרוב
למייל: p0774702681@gmail.com או לפקס 0774702681, יש לציין בראש הדף 'עבור אביר יעקב'

התשובה צריכה להיות מתוך ספרי מודן האביר יעקב ז"ע (או מתוך עלון זה) בין שולחי התשובות תיערך הגרלה על סידור לשחרית מתוכתא בהוצאת "עוז והדר".

שם הזוכה בסידור לשחרית
מתיבתא בהוצאת עוז והדר:
פרשת לך לך:

ה' שלום יוסף פרקל מבני ברק.

